

Bibi-Ka-Maqbara: uhrančivá sestra Tádž Mahálu

Author: Tomáš Stingl | Published: 23.01.2009

Tádž Mahál je zhruba o třicet let starší než jeho dvojče, byl stavěn v letech 1632 až 1653. Vybudovat ho nechal mughalský vládce Šáhdžahán jako hrobku pro svou ženu Mumtázmahál. Tádž je bezpochyby monumentálním dílem. Stavba je celá vyvedena v nejušlechtlejším radždastánském mramoru, je posázena diamanty, křišťálem, perletí, ametysty a mnoha dalšími drahými kameny.

Hrobka v islámském stylu

Mughalové byli vyznavači koránu a Tádž také nese zřetelnou pečeť islámské architektury. Hrobku zastřešuje tradiční cibulovitá kopule, impozantní přední portál připomíná vstup do islámských mešit. Kolem centrální stavby jsou navíc soustředěny čtyři štíhlé minarety. To, čím Tádž nejvíce ohromuje, je ale především dokonalá symetrie, mistrovské provedení i těch nejmenších detailů a jakási stylová čistota. Ta nevyvěrá jen z použitých materiálů, ale je jaksí obsažena již v samém architektonickém návrhu stavby. Dech beroucí je i velikost Tádž Mahálu. Z propagačních fotografií patrná není - člověk si ji uvědomí až tehdy, když sám stojí před samotnou hrobkou tyčící se do výše 72 metrů. Silné dojmy umocňuje i precizní úprava okolního parku, který je na indické poměry udržován nezvykle pečlivě. Jeho centrální osou je mělký vodní kanálek, podle nějž přichází návštěvník od vstupní brány k samotnému Tádž Mahálu - na této cestě si postupně uvědomuje veliké rozměry přibližující se budovy. Není divu, že Tádž byl již v roce 1983 zapsán na seznam Světového kulturního dědictví UNESCO. A není divu, že je bezkonkurenčně nejnavštěvovanější památkou Indie. Sečteno a podtrženo, Tádž Mahál je architektonickým skvostem. Ale přece - návštěvník bude sice ohromen, ale nejspíš odejde s rozpačitými pocity. Genius loci Tádž Mahálu je totiž ruinován turistickým průmyslem. Areál není tak velký, aby se v něm mohly početné zástupy turistů alespoň trochu rozplynout. Na návštěvníkovi také neustále visí hrozen ilegálních indických průvodců, kteří si chtějí načerno přivydělat nějakou tu rupii a neodbytně vnucují své služby. Tádž je také poznamenán tím, že se nachází v jedné z nejhustěji obydlených a industrializovaných částí Indie - znečištěné ovzduší poškozují mramor a mění i jeho zbarvení.

Stavební forum

Ušmudlaná, ale důstojně tichá

Leckoho vzhledem ke všem okolnostem může proto příjemně překvapit „druhý“ Tádž - Bibi-Ka-Maqbara. Podceňovaná kopie slavné stavby, která stojí u města Aurangábád ve středozápadní Indii, si totiž i přes všechny své nedostatky ještě udržela autentickou atmosféru starého Orientu. A že je daleko od hlavních turistických tras, můžete její prosté kouzlo vychutnat v tichu a samotě, jak dlouho si budete přát.

Hrobka Bibi-Ka-Maqbara byla dostavěna v roce 1678 na příkaz dalšího z mughalských vládců - Azamšáha - a byla určena pro jeho matku. Azamšáh se údajně jejím prostřednictvím snažil trumfnout stavitele Tádž Mahálu. Souhrn architektonických parametrů Bibi-Ka-Maqbary je nicméně podstatně skromnější než u Tádže. Co do velikosti je Bibi-Ka-Maqbara jen poloviční, na mramor stavitelům brzy nestačily peníze, takže na větší část stavby museli použít méně hodnotné materiály. Budova má také na každé straně o jedno portálové křídlo méně. Není zdaleka tak dobře udržována jako Tádž, proto původně bělostnou barvu hrobky i minaretů často hyzdí černé a šedé čmouhy. Budova tudíž působí tak nějak ušmudlaně. Ale kupodivu i to jí v jistém smyslu přidává patinu letité, původní stavby, na rozdíl od snad až příliš renovovaných cukrkandlových památek jinde v Asii či v Evropě.

To, co „minitádži“ ještě navíc velmi prospívá, je jeho zakomponování do krajiny. Okolí má až polopouštní charakter. Mezi mírně zvlněnými holými kopci jsou jen tu a tam roztroušeny ostrůvky suchomilných keřů, převažuje ostrým indickým sluncem rozpálené kamení. Teprve ten, kdo do pórů nasaje zvláštní příznačnou atmosféru této strnulé krajiny, je připraven vnímat Bibi-Ka-Maqbaru odpovídajícím způsobem. Její genius loci posiluje i město Aurangábád, v jehož sousedství tuto mughalskou hrobku najdeme. Město si totiž drží převážně muslimský charakter.

Islámská architektura v hindském světě

S muslimskou přítomností na indickém subkontinentu se pojí jedna obecnější úvaha. Ta je výsledkem expanze mughalských dobyvatelů, kteří dobyli rozsáhlé oblasti severní a střední Indie během 16. a 17. století. Jejich indická říše se sice kvůli vnitřním sporům a britskému tlaku začala brzy hroutit, přesto právě do relativně krátké vlády Mughalů spadá vznik mnoha nejobdivovanějších architektonických památek Indie. Nejde jen o Tádž Mahál nebo Bibi-Ka-Maqbaru. Mughalové vystavěli například i slavnou Červenou pevnost v Dillí nebo tamější mešitu Džámi masdžid, která je největší stavbou svého druhu v jihovýchodní Asii. Mughalská je i pevnost v Ágře, která stojí právě nedaleko Tádž Mahálu. Návštěvník Indie tak velmi snadno může dojít k paradoxnímu závěru: v obrovském, převážně hinduistickém státě ta nejskvělejší stavitelská díla vyrostla pod rukama mohamedánských vetřelců.

*Publicista Tomáš Stingl (1976) se zajímá o mimoevropské kultury a absolvoval několik cest po asijských a latinskoamerických zemích. Vedle cestopisných článků se zaměřuje také na ekonomickou žurnalistiku, v současné době působí v podnikatelském týdeníku Profit.**

Fotografie:

- 1 - Bibi-Ka-Maqbara si na fotografii snadno popletete se slavnějším Tádž Mahálem
- 2 - Slavný Tádž

23.01.2009 08:00, Tomáš Stingl